

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

78000 Бања Лука, Вука Караџића 4
Република Српска, БиХ
Тел: +387(0)51/247-408
Факс: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Извјештај о ревизији
Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске
за период 01.01.-31.12.2007. године**

Број: РВ016-08

Бања Лука, 14.07.2008.

САДРЖАЈ

ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	1
РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА	3
1. УВОД	5
2. НАЛАЗИ.....	5
2.1. Провођење препорука из претходног извјештаја	5
2.2. Систем интерне контроле	6
2.3. Финансијски план	7
2.4. Набавке.....	8
2.5. Финансијски извјештаји	8
2.5.1. Биланс успјеха.....	9
2.5.2. Биланс стања	13
2.5.3. Извршење финансијског плана	19
2.5.4. Напомене уз финансијске извјештаје	20
2.6. Ванбилансна евиденција	20

ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

1. Извршили смо ревизију биланса стања Фонда за пензијско и инвалидско осигурање РС (у даљем тексту: Фонд) на дан 31. децембра 2007. године и одговарајућег биланса успјеха, извјештаја о извршењу финансијског плана за пословну годину која се завршава на тај дан, ревизију усклађености пословања, и прегледа значајних рачуноводствених политика и других објашњавајућих напомена.
2. Руководство Фонда је одговорно за припрему и фер презентацију ових финансијских извјештаја у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор и Међународним стандардима финансијског извјештавања. Ова одговорност обухвата: осмишљавање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе, настале услед криминалне радње или грешке; одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствене процјене које су разумне у датим околностима. Руководство је такође одговорно за усклађеност пословања Фонда са важећим законским и другим релевантним прописима.
3. Наша је одговорност да изразимо мишљење о финансијским извјештајима на основу ревизије. Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора РС, INTOSAI стандардима ревизије и Међународним стандардима ревизије. Ови стандарди налажу да радимо у складу са етичким захтјевима и да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разумној мјери, увјеримо да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе, те да је пословање усклађено са важећим законским и другим релевантним прописима.

Ревизија укључује спровођење поступака у циљу прибављања ревизорских доказа о усклађености пословања и о износима и објелодањивањима датим у финансијским извјештајима. Избор поступка је заснован на ревизорском просуђивању, укључујући процјену ризика материјално значајних погрешних исказа у финансијским извјештајима, насталим услед криминалне радње или грешке. Приликом процјене ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, у циљу осмишљавања ревизорских поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у циљу изражавања одвојеног мишљења о ефективности интерних контрола. Ревизија такође укључује оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја.

Сматрамо да су прибављени ревизорски докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основу за наше ревизорско мишљење.

Као што је наведено под тачком 2.5.1. Извјештаја:

- Фонд је у 2007. години евидентирао приход од доприноса у износу од 1.184.106 КМ на обрачунској основи, што није у складу са чл. 21 Правилника о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС, па је за наведени износ приход текућег периода већи од стварног, а мањи за 1.342.032 КМ због неправилног евидентирања враћених средстава по рјешењима Пореске управе РС, јер су погрешно уплаћена на рачун Фонда у ранијем периоду.
- Расходи пензија у 2007. год. евидентирани су на готовинској основи, што није у складу са чл. 20. Правилника о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС, па су исти у 2007. год. исказани мање у износу од 407.142 КМ. Истовремено у наведеном износу мање су исказане обавезе.

- Због не поштовања начела настанка догађаја (узрочности) у 2007. години текући трошкови су исказани већи за 195.871 КМ, јер су евидентирани на основу књиговодствених исправа из ранијег периода.

Као што је наведено под тачком 2.5.2. Извјештаја:

- Износ од 84.126 КМ, који се односи на раније дате кредите запосленима и камате по датим кредитима, неправилно су евидентирани као дугорочно разграничени приход, па је актива биланса стања исказана мање за наведени износ.
  - Разграничени расходи са 31.12.2007. год. у износу од 3.743.339 КМ евидентирани су још у 2000. години паралелно са расходима за допринос за здравствено осигурање пензионера, обраде пензија и мањи дио за пензије из 2000. године, па је то још тада била доспјела обавеза, а не разграничени расход евидентиран преко пасивних разграничења.
  - У ранијем периоду није евидентиран приход од дивиденде која је наплаћена у акцијама у износу од 24.658.898 КМ, што је произвело грешку код исказаног нераспоређеног вишка прихода и расхода са 31.12.2006. године, а истовремено и у почетном стању 2007. године. Са успостављањем главне књиге Сектора за управљање капиталом од приватизације у 2007. год., као и за ранији период ретроактивно, приход од дивиденде који је наплаћен у акцијама у ранијем периоду евидентиран је и у билансу стања наведеног Сектора исказан у оквиру акумулиране добити од улагања. Код обједињавања главне књиге Сектора са главном књигом Фонда у наведеном износу извршена је погрешна класификација на ревалоризационе ефекте, а исто је учињено и са акумулираним реализованим добитком од трансакција улагања у износу од 1.008.886 КМ.
4. По нашем мишљењу, осим за ефекте које на финансијске извјештаје имају питања наведена у претходном пасосу, финансијски извјештаји истинито и објективно, по свим битним питањима, приказују стање имовине и обавеза на дан 31. децембра 2007. године, резултат пословања и извршење Финансијског плана Фонда за годину која се завршава на тај дан, у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор, Међународним стандардима финансијског извјештавања и важећим законским и другим прописима.

Не изражавајући даље резерве на дато мишљење скрећемо пажњу на следеће:

- Код утврђивања расположивих средстава за исплату пензија у 2007. год., не узимају се средства прикупљена у мјесецу за који се врши обрачун и исплата пензија, већ средства прикупљена у периоду од обрачуна у једном мјесецу до обрачуна у другом мјесецу, гдје се не врши утврђивање расположивих средстава пресеком на дан обрачуна, већ се процјеном укључује и прилив или дио прилива у току исплате. Код пројекције расположивих средстава за децембар 2007. год. укључено је 24% средства из јануара 2008. године. Наведеним начином утврђивања расположивих средстава нарушена је текућа ликвидност Фонда, па по нашем мишљењу исто није у складу са чл. 162. Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

Бања Лука, 14.07.2008. год.

Главни ревизор

Бошко Чеко

РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА

Препоручујемо руководству Фонда :

1. Да преиспита ефективност постављених интерних контрола.
2. Доношење финансијског плана Фонда да усклади са захтјевима Закона о буџетском систему РС уз разматрање свих реално присутних околности, па сходно томе финансијским планом дефинише и начин покрића дефицита из ранијег периода.
3. У циљу објективног утврђивања и исказивања права на пензијско и инвалидско осигурање да:
  - Процјену расположивих средстава код мјесечног усклађивања пензија у складу са чл. 162 Закона о пензијском и инвалидском осигурању, врши тако да се поуздано зна на који дан су средства расположива, а у циљу обезбјеђења текуће ликвидности Фонда.
  - Трошкове пензија евидентира на обрачунској основи, како би обавезе за неуручене или недозначене пензије биле исказане у главној књизи Фонда. Аналитичку евиденцију по корисницима права (финансијске картице) устроји тако да у текућем периоду буду обезбијеђени подаци о свим неизмиреним обавезама и за текући и за раније периоде, као и подаци о евентуалним преплатама. Прије састављања финансијских извјештаја изврши усклађивање аналитичке евиденције са главном књигом.
  - Уведе контролне поступке који ће обезбиједити да досијеи корисника права буду сложени хронолошки са могућношћу брзог увида у комплетност истих у циљу побољшања ажурности утврђивања како стицања тако и престанка права.
4. За потребе објективног приказивања осталих сегмената пословања и извјештавања:
  - Наставити са активностима усклађивања прописа који се односе на обрачун личних примања запослених у Фонду.
  - Извршити процјену оправданости орочавања средстава од продаје акција из портфела у складу са чл. 206. Закона о пензијском и инвалидском осигурању на 3 мјесеца, па поновно продужавање на 3 мјесеца.
  - Континуирано пратити започете активности које се односе на упис власништва, у циљу бржег окончања истог, а објављивања у нотама која се односе на основна средства вршити у складу са МРС-ЈС 17.
  - Износ од 84.126 КМ, који се односи на раније дате кредите запосленима и камате по датим кредитима искњижити са разграничених прихода, због неправилног евидентирања, јер је евидентирање на овој позицији неисправно и непотребно.
  - Евидентирање пребијања средстава и обавезе вршити само ако су наведене трансакције повезане са неким од МРС-ЈС који то допушта.
  - Потраживање по основу протокола о међусобном усклађивању обавеза и потраживања за уплату доприноса за ПИО за демобилисане борце у износу 38.656. 866 КМ водити ванбилансно.
  - Извршити рекласификацију износа од 3.743.339 КМ са разграничених расхода евидентираних преко пасивних временских разграничења на обавезе на које се односе у одговарајућим износима.

- Извршити рекласификацију износа од 24.658.898 КМ са позиције биланса стања ревалоризациони ефекти на нераспоређени вишак прихода и расхода, јер се наведени износ односи на приход од дивиденде која није евидентирана у ранијем периоду, па се исправка почетног стања треба извршити повећањем нераспоређеног вишка прихода, а не ревалоризационих ефеката. Истим ставом извршити рекласификацију у износу од 1.008.886 КМ што се односи на акумулирани реализовани добитак од трансакција улагања.
- Податке о измирењу обавеза из ранијег периода, због не прилагођености обрасца Годишњи извјештај о извршењу буџета оваквим ситуацијама, објавити у напоменама уз финансијске извјештаје.
- Код евидентирања пословних догађаја поштовати начело узрочности, тј. настанка пословног догађаја и начело опрезности.
- Напомене уз финансијске извјештаје сачинити у складу са чл. 30 и 31. Правилника о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина и градова и фондова и МРС-ЈС 1 Презентација финансијских извјештаја, а процјену потенцијалних обавеза за потребе објављивања извршити у складу са МРС-ЈС 19.
- За потребе резервисања и објављивања у ванбилансној евиденцији обезбиједити податке о свим судским споровима.

1. УВОД

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Фонд) основан је Законом о пензијском и инвалидском осигурању РС ради обезбјеђивања и остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања.

Фонд је правно лице и према Рјешењу бр. У-И-287/94, од 26.04.1994. године, уписан је у регистарски уложак Основног суда у И. Сарајеву под називом Јавни фонд за пензијско и инвалидско осигурање РС -Сарајево са сједиштем у Палама, Српских ратника бр. 45.

Рјешењем Основног суда у Бијељини бр.ФИ-800/98 од 09.07.1998 год. извршен је упис промјене сједишта, па је ново сједиште у Бијељини, Карађорђева бр.5, а Рјешењем Основног суда у Бијељини ФИ-430/01 од 06.08.2001. год. поново је извршена промјена сједишта, па је као ново сједиште уписано Бијељина, Његошева бр. 28А.

Према обавјештењу Републичког завода за статистику о разврставању јединице разврставања по дјелатностима, од 28.12.2001. год., Фонд је према врсти облика организовања разврстан у остале облике организовања-90, са државном својином, матичним бројем 1834134 и шифром претежне дјелатности 75300 - обавезно социјално осигурање.

Према Статуту Фонда, ради обављања управних, административних, финансијских, техничких и других послова који произилазе из функција Фонда, образована је јединствена Стручна служба, која има сљедеће организационе дијелове:

- Централну службу Фонда и
- шест филијала: Бања Лука, Бијељина, Добој, Приједор, И. Сарајево и Требиње.

Фонд је своје пословање у току 2006. године обављао преко рачуна отворених код сљедећих банака: Нова банка Бијељина, НЛБ Развојна банка Бања Лука, Хипо алпе адриа банка Бања Лука, Фолкс банка Бања Лука, Нова бањалучка банка, Бобар банка Бијељина, Комерцијална банка Бања Лука и Прокредит банка Бања Лука.

Средства добијена по основу учешћа Фонда у приватизацији државног капитала воде се на посебним жиро рачунима Фонда код: Нове банке Бијељина, НЛБ Развојне банке Бања Лука, Нове бањалучке банке, Бобар банке Бијељина и Балкан инвестмент банке Бања Лука.

2. НАЛАЗИ

2.1. Провођење препорука из претходног извјештаја

Руководство Фонда је у 2007. години провело значајне активности са циљем провођења препорука из претходног извјештаја ревизије. Дио препорука је у потпуности проведен, што је дало значајне позитивне ефекте, као нпр. код препоруке да се избор банака изврши у складу са Законом о јавним набавкама, гдје су након провођења истог уговорени повољнији услови коришћења банкарских услуга, што је имало за посљедицу смањење трошкова наведених услуга за 45 %.

Препоруке које се односе на активности везане за управљање имовином од приватизације државних предузећа углавном су проведене и значајно су утицале на објективност извјештавања.

Препорука да се обезбиједи писане процедуре за контролу уплата накнада за издата увјерења проведена је, али уведени поступци су непотребно преопширни и недовољно јасни, па препоручијемо да се ураде у краћој и јаснијој форми.

Дио препорука није до краја проведен, а односе се на сљедеће:

- код доношења Финансијског плана постоје одступања у односу на Закон о буџетском систему и
- код препорука везаних за основна средства и потраживања Фонд је предузео одређене активности у циљу имплементације препорука претходне ревизије, али ни једна активност није окончана на начин да се елиминишу негативни ефекти за Фонд, што је био циљ претходне ревизије, а односи се на: потраживање од ГИК „Рад“ Бијељина у износу од 259.070 КМ које је исправљено на терет Фонда, аванс дат у ранијем периоду стамбеној задрузи „Солидарност“ Требиње за изградњу стамбене зграде, који је затворен у 2007. год. у износу од 1.144.519 КМ погрешним ставом евидентирања, потраживање од Поштанске штедионице Београд у износу од 6.738 КМ за које се не може поуздано тврдити да се ради о потраживању од Поштанске штедионице Београд, активности везане за уговоре са „Енерго-Тeам“ Зворник и „Дигит“ из Бањалуке.

Фонд је и даље у обавези дјелимично проведене препоруке провести до краја.

2.2. Систем интерне контроле

Фонд је у 2007. години, интерним актима дефинисао поједина подручја рада у погледу начина руковођења, успостављања организационе структуре, начина додјеле овлашћења и одговорности, начина контроле од стране руководства, утврђивања кадровске политике, који чине саставни дио **контролног окружења** у којем послује.

У 2007. години руководсво Фонда је провело значајне активности на успостављању интерне контроле, али у кратком року, па није посвећено довољно пажње ефективности осмишљених контрола, као и начину управљања и надгледања истих.

Према записницима са састанака Управног одбора, дискусије о појединим тачкама дневног реда се углавном свде на информативно извјештавање, без довољно критичког приступа.

Организација Фонда је измијењена у октобру 2007. год. доношењем новог Правилника о раду, којим су дефинисани и описи послова за систематизована радна мјеста, али није дата јасна слика о додјели овлашћења и одговорности за пословне активности, хијерархију овлашћења и односима извјештавања. Описи послова за нека радна мјеста дати су и у Правилнику о рачуноводству и рачуноводственим политикама, што ствара конфузију у примјени.

У 2007. години није систематизован број извршилаца у оквиру систематизованих радних мјеста, а извршено је запошљавање нових радника (5 на неодређено и 48 на одређено вријеме), без документованог основа о потреби за новим запошљавањем.

Процијењени ризик у пословању наведен је у интерним актима Фонда за поједине активности, али није документован основ начина на који је руководство утврдило ризике, што значи да су исти наведени произвољно и да је више заступљена форма него суштина.

У успостављеном **информационом систему** обрада финансијских трансакција је компјутеризована. У извјештајима главне књиге и помоћних евиденција видљиве су и трансакције које нису коначне и могу бити промијењене без сторно књижења, а извјештаји нису прегледни и не садрже довољно података да читалац може да одреди комплетност и тачност информација.

Поједина питања која су регулисана интерним актима нису дефинисана са довољно систематског приступа, те неке информације које долазе од врха по којима треба да

поступају нижи организациони дијелови су недовољне и нејасне, што може негативно утицати на квалитет повратних информација битних за доношење одлука.

Фонд није предочио ревизији постојање интерног акта који дефинише како се креирају документи и разне евиденције везани за настанак пословног догађаја, те како се наведени документи и евиденције преносе у главну књигу и финансијске извјештаје (неки вид ходограма документације), чиме би се успоставио основ за формирање поузданог информационог система.

Контролне активности које се проводе у Фонду углавном се односе на контролу постојања разграничења дужности и овлашћења. На основу достављених доказа ревизија се није могла увјерити у постојање контролних активности које доприносе сигурности осталих тврдњи у финансијским извјештајима, тј. да су трансакције обрађене, исправно класификоване, потпуно и тачно евидентирани итд.

У поступку провођења пописа нису сачињене пописне листе о попису стања жиро рачуна Сектора за управљање средствима од приватизације, али је стање наведеног рачуна садржано у Извјештају централне пописне комисије. Такође орочени депозит и бројеви жиро рачуна наведени су у извјештају, а нису у листама, што повлачи закључак да неки подаци у Извјештају централне пописне комисије нису узети из пописних листа. Пописом нису обухваћене обавезе за плате, остала лична примања, порези и доприноси на плате и исправљена потраживања. Наведено доводи у питање објективност Извјештаја централне пописне комисије који није сачињен на систематској основи да одражава свеобухватност пописане имовине и обавеза.

Надзор над контролама, односно провођење процјене ефективности и функционисања успостављених контрола и њихово прилагођавање евентуално насталим промијењеним околностима у пословању, препуштен је руководиоцима континуирано са обављањем текућих послова, а није дефинисано посебно процјењивање у одређеним периодима и у организацији Фонда није предвиђена интерна ревизија која би дала свој допринос надзору.

Закључак:

Руководство Фонда је у 2007. год. донијело значајан број интерних аката којима дефинише контролне политике и поступке у скоро свим сегментима пословања, али без претходно на исправан начин дефинисаних ризика. Не постоји систематичност при креирању саме контроле, што отежава провођење исте. Такође не постоји адекватно и довољно праћење провођења успостављених контрола, што је имало за резултат успостављање интерних контрола којима се по нашем мишљењу не може постићи висок степен ефективности.

Препорука:

Преиспитати ефективност постављених интерних контрола.

2.3. Финансијски план

Фонд је доставио Нацрт Финансијског плана 11.01.2007. год. Министарству рада и борачко инвалидске заштите, које је исти доставило Министарству Финансија 23.01.2007. год. са примједбом на планирани приход под ставком додатни приходи.

Министарство финансија, према допису од 29.01.2007. год. није дало сагласност на Нацрт финансијског плана и тражи да се додатно образложе приходи под ставком додатни приходи у износу 49.452.000 КМ, јер је нејасно на који начин и из којих извора се планирају обезбиједити наведена средства.

Управни одбор је донио одлуку о усвајању финансијског плана Фонда за 2007. год. 14.03. 2007. год. и Одлуку о привременом финансирању до добијања сагласности од стране Владе.

Сагласност Владе добијена 19.04. 2007. год.

Управни одбор је 14.12.2007. год донио Одлуку о усвајању Нацрта ребаланса Финансијског плана, а Влада Републике Српске дала је сагласност на Ребаланс финансијског плана за 2007. год. 26.12.2007. год.

Финансијским планом није предвиђен начин финансирања дефицита из ранијег периода.

Управни одбор није се определио за формирање средстава резерве.

Закључак:

Фонд није у законском року провео процедуре и донио Финансијски план за 2007. годину, већ је донио Одлуку о привременом финансирању 14.03.2007. год. која такође није донешена у законском року, тј. до краја 2006. год., што није у складу са чл. 30. и 32. Закона о буџетском систему РС. (чл.34. и 36. пречишћени текст)

Финансијским планом за 2007. год. није предвиђен начин финансирања дефицита, што није у складу са чл. 12. Закона о буџетском систему РС. (чл.13. пречишћени текст).

Препорука:

Доношење финансијског плана Фонда ускладити са захтјевима Закона о буџетском систему РС уз разматрање свих реално присутних околности, па сходно томе финансијским планом дефинисати и начин покрића дефицита из ранијег периода.

2.4. Набавке

Код тестирања усклађености процеса набавки у Фонду у 2007. години са Законом о јавним набавкама у БиХ, нису уочене значајније неправилности.

2.5. Финансијски извјештаји

У Фонду су за 2007. годину сачињени финансијски извјештаји који су достављени Министарству рада и борачко-инвалидске заштите и Министарству финансија у законском року. Фонд води књиговодствену евиденцију и ради финансијске извјештаје у складу са Законом о буџетском систему и Правилником о садржини појединих рачуна у контном оквиру за кориснике прихода буџета Републике, општина и градова, буџетских фондова и фондова.

Према чл. 202. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Фонд има обавезу код вођења имовине од приватизације државног капитала која припада Фонду, да примјењује прописе приватизационих инвестиционих фондова.

У Фонду је организован посебан Сектор за управљање капиталом од приватизације који води послове везане за капитал од приватизације. До 2007. године наведени Сектор није имао одвојену књиговодствену евиденцију и финансијске извјештаје по контном оквиру за ПИФ-ове, иако то налаже Закон о пензијском и инвалидском осигурању, већ само посебан жиро рачун. У 2007. години руководство Фонда је провело значајне активности и ускладило евиденције везане за управљање капиталом од приватизације са одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању РС. Поступајући у складу са чл. 202. истог Закона, у Фонду се појавила примјена два

контна оквира и два паралелна књиговодства, односно двије главне књиге. Пошто Фонд као једно правно лице има обавезу финансијског извјештавања према Правилнику за буџетске кориснике на крају године извршено је обједињавање евиденције из главне књиге Сектора за управљање капиталом од приватизације са главном књигом Фонда.

За потребе обједињавања наведених евиденција нису утврђене рачуноводствене политике, нити дата нека врста упутства.

Рачуноводство Сектора за управљање капиталом од приватизације није припремило ноте уз финансијске извјештаје Сектора за 2007. годину.

У 2008. години у Фонду се воде активности везане за одвајање Сектора за управљање капиталом од приватизације од Фонда, који треба да постане засебно правно лице.

Закључак:

Фонд је једно правно лице које је имало, због неусаглашености прописа, обавезу да примјењује два контна оквира, што је стварало потешкоће у вођењу евиденција. У 2008. години у току су активности одвајања Сектора за управљање капиталом од приватизације као посебно правно лице, чиме ће постојећи проблеми бити отклоњени.

2.5.1. Биланс успјеха

Приходи исказани у билансу успјеха износе 629.150.499 КМ, чију структуру чине порески приходи у износу 478.742.302 КМ, непорески приходи 11.141.606 КМ и грант из буџета РС 139.266.591 КМ.

-Порески приходи у цијелости се односе на приходе по основу доприноса за социјално осигурање.

-Непорески приходи односе се на приход од дивиденди (приход Сектора за управљање капиталом од приватизације) 6.995.085 КМ, приход по основу уплата по одштетном захтјеву из ранијих година 2.265.756 КМ, поврат више исплаћених пензија 522.952 КМ, камате на новчана средства 555.729 КМ, приходи од издатих увјерења 403.777 КМ, поврат пензија по регресном поступку 106.660 КМ и остали приходи 291.647 КМ.

-У оквиру **текућих помоћи** евидентирани су приходи по фактурама Фонда у скалду са чл.199. Закона о пензијском и инвалидском осигурању РС.

Значајније неправилности уочене су у оквиру пореских прихода, а односе се на слjedeће:

На основу Рјешења Пореске управе РС о погрешно дозначеним средствима на рачун Фонда у ранијем периоду извршен је поврат у 2007. години у износу од 1.342.032 КМ . У висини враћених средстава сторниран је текући приход.

Фонд је преко активних временских разграничења евидентирао приход у 2007. години у износу од 1.184.106 КМ, који је наплаћен 05.02.2008. год. по основу Одлука Владе, у складу са Основама програма социјалног збрињавања радника који ће процесом приватизације, стечаја и ликвидације предузећа остати без посла, од 17.01.2008. год. у износу 247.929 КМ и 31.01.2008. год. у износу 936.177 КМ, што по нашем мишљењу представља приход 2008. године.

Закључак:

Приход од доприноса остварен у 2007. години нереално је исказан, тј. мање за 1.342.032 КМ колико износе средства враћена по рјешењима Пореске управе РС, јер су средства погрешно уплаћена на рачун Фонда у ранијем периоду.

Фонд је у 2007. години евидентирао приход од доприноса у износу од 1.184.106 КМ на обрачунској основи што није у складу са чл. 21 Правилника о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС, па је за наведени износ приход текућег периода већи од стварног.

Препорука:

У циљу реалног приказивања прихода текућег периода придржавати се начела узрочности, а грешке из ранијег периода исправити у складу са МРС-ЈС 3.

Укупни расходи Фонда у 2007. год. износе 612.442.420 КМ. Структуру расхода чине: плате и накнаде трошкова запослених 7.545.426 КМ, порези и доприноси на остала лична примања 619.582 КМ, трошкови материјала и услуга 8.725.277 КМ и текуће помоћи 595.552.135 КМ.

-Плате и накнаде у 2007 години исказане су у износу од 7.545.426 КМ и мање су од планираних за 160.769 КМ према подацима Годишњег извјештаја о извршењу буџета Фонда.

У својим интерним актима Фонд се између осталог позива на Грански колективни уговор, али се не наводи који. Посебни колективни уговор за запослене у области управе у РС, чланом 1 дефинише на које органе се односи, а између осталих и на јавне фондове. По мишљењу ревизије и Фонд би своја интерна акта требао ускладити са наведеним Посебним колективним уговором, међутим исти није усклађен са Општим колективним уговором.

Током 2008 године сва 4 јавна фонда су покренула иницијативу доношења Гранског колективног уговора за запослене у јавним фондовима и доставила ресорним министарствима на потписивање. Процес је у току.

Закључак:

Прописи везани за лична примања код фондова нису законски јасно дефинисани, па је у 2008. години покренута иницијатива за рјешавање наведеног проблема.

Препорука:

Наставити са активностима усклађивања прописа који се односе на обрачун личних примања запослених у Фонду.

-Трошкови материјала и услуга обухватају: путне трошкове у износу 180.821 КМ, трошкове енергије 316.671 КМ, трошкове комуналних и комуникационих услуга 751.699 КМ, набавке материјала 365.960 КМ, превоза и горива 130.810 КМ, закупа имовине и опреме 149.717 КМ, трошкове текућег одржавања 134.054 КМ, осигурања, банкарских услуга и услуга платног промета 100.163 КМ и уговорене услуге 6.595.382 КМ.

-У оквиру посматраних трошкова текућег периода евидентирани су трошкови по рачунима који се односе на ранији период, нпр. рн 185/06 „Гама принт“ од 05.12.2006. год., рн 0501-00061-1-8/0906 Електродистрибуција Пале од 30.09.2006, рн 92/2006 од 29.09.2006. год. Нова банка Бијељина. Наведени рачуни укупно износе 41.881 КМ.

Закључак:

У 2007. години евидентирање трошкова материјала и услуга, по рачунима који се односе на ранији период није вршено кориговањем почетног стања, већ су евидентирани у оквиру трошкова текућег периода, што је утицало на нереално исказивање наведених трошкова текућег периода најмање у износу од 41.881 КМ.

Препорука:

Код евидентирања пословних догађаја поштовати начело узрочности, тј. настанка пословног догађаја и увести контролне поступке код улазне документације прије евидентирања.

-**Трошкови уговорених услуга** у 2007. години исказани су у износу од 6.595.382 КМ, а највећи дио од 5.916.471 КМ односи се на накнаде трошкова за исплату пензија поштама. У оквиру ових трошкова евидентирани су и трошкови затезних камата 175.283 КМ, репрезентације 91.986 КМ, таксе и судски трошкови 71.228 КМ и остали мање значајни трошкови.

Фонд је трошак по основу затезних камата у износу од 145.786 КМ евидентирао на основу извода банке, гдје је банка по судском Рјешењу од 30.08.2007. год. скинула средства и пренијела на рачуне корисника права на пензијско и инвалидско осигурање, по основу затезне камате која се односи на неисплаћене пензије у ранијем периоду. Наведеним рјешењем суда одређено је принудно извршење правоснажне пресуде Основног суда у Бијељини од 20.01.2006. год., на коју је Фонд уложио приговор који је по питању камата одбијен. У Пресуди су осим трошкова затезне камате наведени и трошкови судског поступка 640 КМ и судска такса 61.400 КМ. Обавеза Фонда по наведеној пресуди била је позната Фонду у 2006. год., по којој постоји обавеза гдје је био вјероватан одлив средстава, али Фонд није извршио резервисање у 2006. год.

Закључак:

Обавеза Фонда по пресуди Основног суда у Бијељини од 20.01.2006. године, по основу затезне камате која се односи на неисплаћене пензије у ранијем периоду, трошкова судског поступка и судске таксе у укупном износу 207.826 КМ, била је позната Фонду у 2006. год. и по истој је био вјероватан одлив средстава, али Фонд није извршио резервисање, што је утицало на исправност салда у почетном стању.

Препорука:

Уколико постоји обавеза по којој је вјероватан одлив средстава поступити у складу са МРС-ЈС 19 Резервисање, потенцијалне обавезе и потенцијална имовина.

-**Грантови појединцима** обухватају расходе везане за пензије у износу 595.552.135 КМ, доприносе за здравствено осигурање пензионера 21.283.017 КМ, трошкове сахране корисника пензија 4.262.347 и остали грантови 72.438 КМ. Наведени расходи се евидентирају на овој позицији због не прилагођености контног оквира фондовима.

У 2007. год. у Фонду је код мјесечног усклађивања обрачуна пензија са расположивим средствима, у расположива средства укључиван и дио средстава која се односе на слједећи мјесец. Нпр. расположива средства за покриће расхода за март 2007. год. утврђена су у износу од 46.202.500 КМ, у оквиру којих је укључена авансна дознака из буџета у износу 7.500.000 КМ и очекивани приход од доприноса у периоду од 01.04. до 10.04. 2007. год у износу 8.744.519 КМ, тј. наведена расположива средства за март 2007. год. чине: 65 % средства прикупљена у марту (мјесцу за који се врши обрачун пензија) и 35 % су средства која се односе на наредни мјесец (април).

Наведени начин утврђивања расположивих средстава понавља се из мјесеца у мјесец и за обрачун пензија за децембар 2007. год. у расположива средства за покриће расхода, која су утврђена у износу од 54.800.000 КМ, укључена је авансна уплата из Буџета РС у износу од 13.333.333 КМ. Наведена авансна уплата односи се на редовну мјесечну дознаку за јануар 2008. год. и по испостављању фактуре 31.01.2008. год. и извршеном савјештању евидентирана је као приход 2008. године, а у структури пројектованих расположивих средстава за децембар 2007. год. чини 24 %.

Директор Фонда је 12.09.2007. год упутио захтјев ресорном Министарству да размотри могућност обезбјеђења додатних средстава до краја 2007. године у висини једне редовне мјесечне дознаке да би се овај проблем превазишао, али на исто није достављен одговор.

По извршеном обрачуну пензија у књиговодство се доставља рекапитулација обрачуна и исплате пензија за сваки мјесец. Наведена рекапитулација садржи податке који се односе на обрачун пензија које треба евидентирати као трошак и обавезу и податке о разликама по разним основама, гдје није јасно разграничено шта представља трошак и обавезу текућег периода, а шта је укључено само за исплату, а односи се на раније евидентирани обавезе.

Пензије које не буду исплаћене у текућем мјесецу, те су враћене од стране дистрибутера (пошта или банка) означавају се одређеном шифром на финансијској картици корисника пензије, а картице не садрже салдо неизмирених обавеза. Исплата по наведеним обавезама врши се када се корисник јави Фонду.

У књиговоду Фонда укупно обрачунате пензије по мјесецима евидентирају се на трошак и обавезу. На основу обавјештења дистрибутера пензија (пошта или банка) у висини исплаћених пензија затвара се евидентирана обавеза за пензије, а за износ враћених, тј. неуручених пензија врши сторно трошкова и обавеза. Како се пензије обрачунавају и исплаћују у текућем мјесецу за претходни мјесец неисплаћене пензије за 12/06 сторниране су са трошка 1/07 који у моменту сторнирања није био ни евидентиран, а за неисплаћене пензије 12/07 исто је урађено у 2008. год. Према наведеном трошкови пензија за првих 11 мјесеци 2007. године исказани су на готовинској основи, а само за 12/07 на обрачунској основи због погрешног евидентирања при свођењу на готовинску основу у јануару 2008. године. Због евидентирања на готовинској основи трошкови по основу пензија у 2007. год. приказани су мање за 407.142 КМ као и обавезе.

-У оквиру краткорочних обавеза за пензије, за Фонд ПИО Подгорица по одштетном захтјеву у смислу чл. 36 и 42. Споразума евидентирана су 4 документа гдје је датум документа из 2006. год. у укупном износу 153.990 КМ. Исто је евидентирано у оквиру трошкова текућег периода, а односи се на 2006. годину.

Закључак:

Код утврђивања расположивих средстава за исплату пензија у 2007. год., не узимају се средства прикупљена у мјесецу за који се врши обрачун и исплата пензија, већ средства прикупљена у периоду од обрачуна у једном мјесецу до обрачуна у другом мјесецу, гдје се не врши утврђивање расположивих средстава пресеком на дан обрачуна, већ се процјеном укључује и прилив или дио прилива у току исплате. Код пројекције расположивих средстава за децембар 2007. год. укључено је 24% средства из јануара 2008. године. Наведеним начином утврђивања расположивих средстава нарушена је текућа ликвидност Фонда, па по нашем мишљењу исто није у складу са чл. 162. Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

Расходи пензија у 2007. год. евидентирани су на готовинској основи, што није у складу са чл. 20. Правилника о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС, па су исти у 2007. год. исказани мање у износу од 407.142 КМ. Истовремено у наведеном износу нису исказане ни обавезе.

Трошкови разлика пензија најмање у износу 153.990 КМ евидентирани су на основу књиговодствених исправа које се односе на 2006. год., па су текући трошкови исказани већи за наведени износ, а начело настанка догађаја (узрочности) није примјењено.

Препорука:

Процену расположивих средстава код мјесечног усклађивања пензија у складу са чл. 162 Закона о пензијском и инвалидском осигурању, вршити тако да се поуздано зна на који дан су средства расположива, а у циљу обезбјеђења текуће ликвидности Фонда.

Трошкове пензија евидентирати на обрачунској основи, како би обавезе за неуручене или недозначене пензије биле исказане у главној књизи Фонда. Аналитичку евиденцију по корисницима права (финансијске картице) устројити тако да у текућем периоду буду обезбијеђени подаци о свим неизмиреним обавезама и за текући и за раније периоде, као и подаци о евентуалним преплатама. Прије састављања финансијских извјештаја извршити усклађивање аналитичке евиденције са главном књигом.

Евидентирање трансакција везаних за обрачуната права корисника права по Закону о пензијском и инвалидском осигурању вршити у складу са начелом узрочности.

Код **утврђивања права** из пензијског и инвалидског осигурања корисника инвалидске пензије под бројем 1181736994 у филијали Бијељина, утврђено је да није извршено усклађивање пензије. Корисник је стекао право на пензију 2006. године и издато му је привремено рјешење према чл. 205. Закона о управном поступку. Дана 01.03.2007. године донијета је Одлука о усклађивању пензија и тиме се стекао услов за доношење коначног рјешења, што није било урађено. Коначно рјешење урађено је 06.06.2008. год., тј. у току рада ревизије.

Досијеи корисника нису сложени хронолошки, што отежава контролу потпуности истих, успорава провођење активности везаних за усклађивања и утиче на ажурност утврђивања стечених права.

Закључак:

На нивоу Фонда нису уведени контролни поступци који би побољшали ажурност утврђивања стечених права и обезбиједили комплетност досијеа.

Препорука:

Увести контролне поступке који ће обезбиједити да досијеи корисника права буду сложени хронолошки са могућношћу брзог увида у комплетност истих у циљу побољшања ажурности утврђивања како стицања тако и престанка права.

Фонд је у 2007. години, у билансу успјеха исказао **вишак прихода над расходима** у износу од 16.708.079 КМ. Ако извршимо корекције које смо констатовали у оквиру прихода и расхода вишак прихода над расходима био би већи за 199.807 КМ.

2.5.2. Биланс стања

Укупна имовина исказана у активи биланса стања са 31.12.2007. год. износи 736.107.004 КМ и уравнотежена је са пасивом биланса. Стална имовина износи 615.295.093 КМ, а обртна 120.811.911 КМ. У пасиви су евидентиране краткорочне обавезе и разграничења у износу 109.070.072 КМ и извори средстава 627.036.932 КМ.

Новчана средства према билансу стања износе 43.703.570 КМ.

У оквиру новчаних средстава евидентирана су издвојена новчана средства за стална средства, али не на основу стварног догађаја, већ на основу рачуна о извршеној набавци на коме је фиктивно вршено евидентирање задужења и раздужења рачуна

издвојених новчаних средстава, гдје се у поступку двојног евидентирања рачун билансира сам са собом.

Код подизања готовине са рачуна и запримања у благајну прелазни рачун се такође билансира сам са собом као и у случају полага са благајне на рачун, па евидентирани трансакције не одражавају хронолошки слијед извршених активности и коришћењем прелазног рачуна није омогућена контрола.

Закључак:

Издавање новчаних средстава није вршено на основу одговарајуће књиговодствене исправе, тј. извода банке који одражава стварни догађај, већ само евиденцијом, а код преноса средстава са благајне на жиро рачун и обрнуто, евидентирање на прелазном рачуну не врши се исправно, јер не обезбјеђује контролу и такође не прати стварни догађај.

Препорука:

Све трансакције, па према томе и оне које се односе на новчана средства, евидентирати у складу са начелом узрочности, односно настанка догађаја.

Краткорочна потраживања исказана у билансу стања са 31.12.2007. год. у износу 39.384.973 КМ односе се на: потраживања од правних лица у износу 20.211 КМ, потраживања од физичких лица 24.359 КМ и остала потраживања 40.046.740 КМ коригована исправком вриједности потраживања у износу од 706.337 КМ.

-У оквиру **осталих потраживања** која износе 40.046.740 КМ, највећу ставку чини потраживање за демобилисане припаднике оружаних снага РС 38.656.866 КМ и потраживање по основу регресних поступака 440.069 КМ.

Стање потраживања по основу доприноса за незапослене демобилисане припаднике оружаних снага РС представља дио потраживања које је у ранијем периоду евидентирано на основу Информације од 03.11.2003. год., у износу од 58.390.043 КМ. Са потписивањем Протокола о међусобном усклађивању обавеза и потраживања за уплату наведеног доприноса, од 12.07.2007. год. извршено је сторнирање раније евидентираног износа од 58.390.043 КМ на основу информације, која по нашем мишљењу формално не представља исправну књиговодствену исправу, а укњижен је протоколом утврђени износ, па је потраживање смањено за 7.937.633 КМ. Динамика наплате наведеног потраживања није утврђена.

Потраживања по регресном поступку односе се на потраживања по основу извршених преплата корисницима права, а због непосједовања доказа о престанку права (нпр. престанак школовања код права на породичну пензију). Наведена потраживања су у почетном стању износила 426.560 КМ, у току године повећана за 467.343 КМ, смањена за 453.833 КМ, па стање са 31.12.2007. год. износи 440.069 КМ. Већи дио смањења је услиједио преносом на сумњива и спорна потраживања 347.174 КМ, а наплаћено је 92.895 КМ. Једном од корисника преплаћено је 18.876 КМ, који није пристао да враћа, већ је уложио тужбу и пресуда је донешена у његову корист. Наше мишљење је да треба увести одговарајуће контролне поступке како би се оваква дешавања ако не елиминисала онда смањила.

Закључак:

Потраживање по основу доприноса за демобилисане припаднике оружаних снага РС у почетном стању 2007. год. нереално је исказано у износу од 7.937.633 КМ, јер је у ранијем периоду евидентирано на основу документа, односно информације, која по нашем мишљењу не представља адекватну књиговодствену исправу и није утврђена динамика наплате истог. Евидентирањем овог потраживања паралелно је евидентиран разграничени приход у оквиру пасивних временских разграничења, а не наплаћени приход који

се разграничава. Мишљења смо да у наведеном случају није испоштовано начело опрезности, односно принцип импаритета.

Потраживања по регресном поступку имају тенденцију раста, а 39% наведеног потраживања је у 2007. год. исправљено и евидентирано на сумњивим и спорним потраживањима. Присутно је да регресни дужници улажу тужбу и да су пресуде у њихову корист, па се реалност овог потраживања доводи у питање. Ревизија је мишљења да код утврђивања основа престанка права корисника нису успостављене адекватне контроле које би обезбиједиле правовремено информације о постојању услова за укидање права корисника.

Препорука:

Потраживања по основу раније ненаплаћених доприноса евидентирати ванбилансно ради обезбјеђења података за потребе планирања прихода према предвиђеној динамици наплате, а по извршеној уплати доприноса евидентирати приход на готовинској основи.

У циљу смањења потраживања по регресном поступку увести контроле које ће омогућити правовремено утврђивање престанка права утврђених по Закону о пензијском и инвалидском осигурању.

Краткорочни пласмани евидентирани код Бобар банке Бијељина у износу од 30.000.000 КМ односе се на средства од продаје акција која су орочена на 3 мјесеца.

Препорука:

Извршити процјену оправданости орочавања средстава од продаје акција из портфеља у складу са чл. 206. Закона о пензијском и инвалидском осигурању на 3 мјесеца, па поновно продужавање на 3 мјесеца.

У оквиру краткорочних разграничења (активна) стање разграничених прихода исказано је у износу од 7.211.156 КМ. Наведена разграничења нису реално приказана за 1.184.106 КМ, јер је посредством истих евидентиран приход текућег периода на обрачунској основи.

Закључак:

Разграничени приход у оквиру активних временских разграничења евидентиран је као протустав приходима од доприноса у износу од 1.184.106 КМ, за које смо у закључку овог извјештаја који се односи на пореске приходе констатовали да није у складу са прописима, па према томе и ова разграничења су приказана већа за наведени износ.

Основна средства у билансу стања евидентирана су у вриједности од 14.526.129 КМ (набавна 20.708.066 КМ, исправка 6.181.937 КМ). Структуру истих чине: грађевински објекти у износу 12.901.166 КМ, опрема 1.282.549 КМ, основна средства у облику права 132.303 КМ и земљиште 210.111 КМ. У току 2007. год. дошло је до повећања вриједности основних средстава по основу: набавке опреме у вриједности од 598.888 КМ, активирања грађевинског објекта у вриједности од 1.929.219 КМ, улагања у реконструкцију грађевинских објеката 50.718 КМ и улагања у средства у облику права 27.727 КМ. Смањење вриједности основних средстава настало је по основу: обрачунате амортизације 6.181.937, продате опреме 31.102 КМ, расходоване опреме 309.130 КМ, процјене опреме и средстава у облику права 2.191.517 КМ, смањења вриједности инвестиција у току у износу од 2.779.516 КМ (не одговара активираним средствима, јер су иста одмах по активирању процијењена на нижу вриједност).

Наведене промјене су резултирале укупним смањењем нето књиговодствене вриједности основних средстава у износу од 521.953 КМ.

Амортизација основних средстава обрачуната је примјеном линеарне методе по годишњим стопама током процијењеног вијека трајања средства.

У 2007. години проведене су значајне активности у погледу утврђивања власништва над имовином. Паралелно са пописом имовине утврђено је да су земљиште и грађевински објекти у вриједности од 3.675.029 КМ укњижени у ЗК, у вриједности од 7.043.077 КМ нису укњижени у ЗК, али постоји доказ о власништву и у вриједности од 2.393.144 КМ нису укњижени у ЗК и не постоји доказ о власништву.

Закључак:

У складу са ранијим препорукама ревизије, у Фонду су покренуте активности везане за упис власништва на земљишту и грађевинским објектима, али за исте у вриједности од 2.393. 615 КМ не постоји доказ о власништву, а није објављено у нотама.

Препорука:

Континуирано пратити започете активности које се односе на упис власништва, у циљу бржег окончања истог, а објављивања у нотама која се односе на основна средства вршити у складу са MPC-JC 17.

Дугорочни пласмани евидентирани су у билансу стања са 31.12.2007. год. у износу од 1.386.659 КМ. Износ од 725.236 КМ односи се на неизмирене стамбене кредите дате радницима у ранијем периоду и 661.423 КМ је дугорочни улог у Поштанску штедионицу Бања Лука.

У 2007. год. висина дугорочног улога у Поштанску штедионицу Бања Лука усклађена је са списком акционара од 11.07.2007. год, овјереног од стране Министарства финансија и Основног суда у Бањој Луци, чиме је проведена ранија препорука ревизије.

У оквиру **хартија од вриједности**, са 31.12.2007. године Фонд је евидентирао улагање у акције у износу 730.014.073 КМ по набавној вриједности, које су разграничене на акције којима се тргује на берзи у износу 676.116.479 КМ и акције којима се не тргује на берзи 53.897.594 КМ. Путем исправке вриједности у износу од 130.547.642 КМ, вриједност наведеног улагања сведена је на фер вриједност која износи 599.466.431 КМ и одговара фер вриједности коју је утврдио Централни регистар хартија од вриједности а.д. Бања Лука са којим је закључен уговор о обављању послова депозитара Фонда. Наведени подаци су евидентирани преносом података из, у 2007. години успостављене, главне књиге Сектора за управљање капиталом од приватизације. Износ евидентиран у почетном стању као акције којима се тргује на берзи у износу 499.932.699 КМ који је у ранијем периоду евидентиран директно у главну књигу Фонда није био исправан, па је сторниран.

Закључак:

У 2007. години са успостављањем евиденције Сектора за управљање капиталом од приватизације евидентирана фер вриједност улога у акције усклађена је са евиденцијом Централног регистра хартија од вриједности а.д. Бања Лука.

Дугорочна разграничења са 31.12.2007. год. евидентирана су са негативним салдом у износу од 84.126 КМ, која се односе на раније дате кредите запосленима и камате по датим кредитима. Исто је евидентирано као потраживање по основу датих кредита и

камата и дугорочно разграничени приход. У текућем периоду сразмјеран дио се преноси са дугорочно разграничених прихода на приход текућег периода.

Закључак:

Дати кредити са припадајућим каматама нису исправно евидентирани, јер враћена средства по основу датих кредита не представљају приход, а камате се приписују у текућем периоду. Због неправилног евидентирања актива биланса стања исказана је мање за наведени износ.

Препорука:

Износ од 84.126 КМ, који се односи на раније дате кредите запосленима и камате по датим кредитима искњижити са разграничених прихода, јер је евидентирање на овој позицији неисправно и непотребно.

Краткорочне текуће обавезе са 31.12.2007. год. евидентирани су у износу од 65.100.874 КМ, гдје су значајнији износи: обавезе према добављачима 2.405.061 КМ, допринос за здравствено осигурање 2.007.055 КМ, обавезе према буџету по програму социјалног збрињавања 922.155 КМ и обавезе за пензије у износу од 59.126.069 КМ.

-Према Одлуци Управног одбора бр. 4743/07 од 14.12.2007. год. везано за зграду у Палама, директору Фонда дата је сагласност да закључи приједлог судског поравнања за измирење дуга у износу од 793.470 КМ по тужбеном захтјеву ЗП „Електродистрибуција“ а.д. Пале. Дио дуга у износу 283.000 КМ, измирен је уступањем дијела простора у пословној згради, а преостали дио од 510.469 КМ из средстава предвиђених финансијским планом за 2008. год. Измирење обавезе уступањем простора евидентирано је путем сторна.

-Највећи износ неизмирених обавеза од 59.126.069 КМ односи се на пензије. Износ од 3.906.268 КМ су обавезе за пензије из 2000. год., а преостали дио су укалкулисане пензије за децембар 2007. год. које се исплаћују у јануару. Обавезе за неисплаћене пензије (које дистрибутер из одређених разлога није могао уручити па су враћене) сторнирају се заједно са расходом, а на захтјев корисника исплаћује заједно са исплатом за текући мјесец и тада поново евидентира на расход и обавезу, што је објашњено код расхода.

Обавезе за пензије из 2000. год. финансирала је Влада по Закону о преузетом јавном дугу у износу од 103.800.000 КМ, од чега је задња дознака извршена у 2007. години у износу 24.800.000 КМ. Од укупно дозначених средстава у наведеном износу до 31.12.2007. год. исплаћено је 99.893.732 КМ, а остала је неизмирена обавеза у износу 3.906.268 КМ. Неизмирене обавезе су остале из разлога што је Фонд приликом исплате неисплаћених пензија из 2000. год. вршио обрачун и исплату за кориснике који су имали право у 2000. години, а били су активни и у моменту исплате пензија за 2000. годину. За кориснике права који су имали право у 2000. години, а у међувремену су умрли, изгубили право или промијенили врсту права врши се исплата уз редовне пензије, као разлика из 2000-те године на основу рјешења о оставинској расправи и сл. У датом објашњењу није наведено у које намјене су утрошена средства у износу од 3.906.267 КМ, тј у висини неизмирене обавезе из 2000. год.

Закључак:

- Затварање обавезе уступањем основних средстава у износу од 283.000 КМ извршено је путем сторна, што није исправно, јер се измирење обавезе не може евидентирати њеним искњижавањем као да није ни постојала, а обавеза је постојала. Према наведеном извршено је пребијање имовине и обавезе, што по стандарду МРС-ЈС 1 није допуштено.

- Средства која су намјенски дозначена из буџета за измирење обавеза за пензије из 2000. год., по нашем мишљењу нису намјенски утрошена у износу од 3.906.268 КМ.

Препорука:

Евидентирање пребијања средства и обавезе вршити само ако су наведене трансакције повезано са неким од МРС-ЈС који то допушта.

Обавезе према радницима евидентирани су у износу од 648.384 КМ и односе се на обавезе за лична примања за децембар 2007. године.

Краткорочна разграничења (пасивна) према билансу стања укупно износе 43.320.814 КМ.

-Разграничени приходи евидентирани су са 31.12. 2007. год. у износу од 39.412.888 КМ, а највећи дио у износу 38.656. 866 КМ везан је за потраживање по основу протокола о међусобном усклађивању обавеза и потраживања за уплату доприноса за ПИО за демобилисане борце.

-Износ разграничених расхода са 31.12.2007. год. у износу од 3.743.339 КМ односи се на допринос за здравствено осигурање пензионера, трошкове обраде пензија и мањи дио на пензије из 2000. године. Наведено је евидентирано још у 2000. години као расход и разграничени расход у оквиру пасивних разграничења, а ради се о обавези која је била обрачуната и доспјела за плаћање када је извршено евидентирање. Наведена разграничења Фонд сторнира и преноси на обавезу када се обезбиједи средства за плаћање.

Закључак:

Разграничени приходи евидентирани преко пасивних временских разграничења у износу 38.656.866 КМ евидентирани су паралелно са потраживањима (не представљају унапријед наплаћени приход који се треба разграничити), а ради се о приходу од доприноса, па по нашем мишљењу не би требали бити евидентирани како је напријед наведено, већ са извршеном уплатом на готовинској основи.

-Разграничени расходи са 31.12.2007. год. у износу од 3.743.339 КМ евидентирани су још у 2000. години паралелно са расходима за допринос за здравствено осигурање пензионера, обраде пензија и мањи дио за пензије из 2000. године, па је то још тада била доспјела обавеза, а не разграничени расход евидентиран преко пасивних разграничења.

Препорука :

Разграничени приход евидентиран паралелно са потраживањем по основу протокола о међусобном усклађивању обавеза и потраживања за уплату доприноса за ПИО за демобилисане борце у износу 38.656.866 КМ водити ванбилансно.

Извршити рекласификацију износа од 3.743.339 КМ са разграничених расхода евидентираних преко пасивних временских разграничења на обавезе на које се односе у одговарајућим износима и у финансијском плану дефинисати начин измирења истих.

Извори средстава

Фонд је са 31.12.2007. године евидентирао изворе средстава у износу од 627.036.932 КМ. У оквиру наведеног износа приказани су: извори сталних средстава 14.308.097 КМ,

отали извори средстава 803.940.236 KM, ревалоризациони ефекти негативни у износу 173.880.488 KM и акумулирани вишак расхода над приходима 17.330.913 KM.

На позицији остали извори евидентиран је државни капитал који по Закону о приватизацији државног капитала у предузећима припада Фонду као својина.

Ревалоризациони ефекти везани су за улоге у акције и пренијети из главне књиге Сектора за управљање капиталом од приватизације, међутим у билансу стања наведеног сектора евидентирани су у негативном износу од 199.501.409 KM, па се јавља неслагање, односно негативна разлика у износу 25.621.001 KM.

Код нераспоређеног вишка прихода и расхода постојала је грешка у почетном стању у износу од 24.658.898 KM, што се односи на дивиденду која је у ранијем периоду наплаћена у акцијама, а није била евидентирана. У текућем периоду није извршен пренос акумулираног реализованог добитка од трансакција улагања из биланса Сектора за управљање капиталом од приватизације у износу од 1.008.886 KM. Укупна грешка на овој позицији са 31.12.2007. године износи 25.667.784 KM.

Управни одбор Фонда, у ранијем периоду није вршио расподелу нераспоређене добити Сектора за управљање капиталом од приватизације, већ је 24.2.2005. године донио одлуку у којој се наводи да ће се приход од дивиденди користити за исплату пензија, што није у складу са чл.208. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Одлуком од 27.06.2008. године дио нераспоређене добити која је наплаћена у новцу распоређен је за исплату пензија.

Закључак:

У ранијем периоду није евидентиран приход од дивиденде која је наплаћена у акцијама у износу од 24.658.898 KM, што је произвело грешку код исказаног нераспоређеног вишка прихода и расхода са 31.12.2006. године, а истовремено и у почетном стању 2007. године. Са успостављањем главне књиге Сектора за управљање капиталом од приватизације у 2007. год., као и за ранији период ретроактивно приход од дивиденде који је наплаћен у акцијама у ранијем периоду евидентиран је и у билансу стања наведеног Сектора исказан у оквиру акумулиране добити од улагања. Код обједињавања главне књиге Сектора са главном књигом Фонда у наведеном износу извршена је погрешна класификација на ревалоризационе ефекте а исто је учињено и са акумулираним реализованим добитком од трансакција улагања у износу од 1.008.886 KM.

Препорука:

Извршити рекласификацију износа од 24.658.898 KM са позиције биланса стања ревалоризациони ефекти на нераспоређени вишак прихода и расхода, јер се наведени износ односи на приход од дивиденде која није евидентирана у ранијем периоду, па се исправка почетног стања треба извршити повећањем нераспоређеног вишка прихода, а не ревалоризационих ефеката. Истим ставом извршити рекласификацију у износу од 1.008.886 KM што се односи на акумулирани реализовани добитак од трансакција улагања.

2.5.3. Извршење финансијског плана

Према подацима Годишњег извјештаја о извршењу буџета, односно финансијског плана Фонда у 2007. год. **укупно остварени приходи и добици** већи су за 3% од планираних.

Укупни расходи су оставрени у износу планираних са незнатним одступањем. Код ставки гдје је исказано прекорачење најзначајније је код трошкова текућег одтржавања, али посматрано у номиналном износу не представља значајну ставку.

Капитална улагања исказана су у износу од 568.460 КМ, а финансијски план је оставрен са 76%.

Вишак прихода над расходима приказан у Годишњем извјештају о извршењу буџета мањи је за износ капиталних улагања у односу на износ приказан у билансу успеха, јер исти не садржи капитална улагања.

Укупна потрошња у 2007. години већа је од укупно прикупљених средстава за 14.115.989 КМ. Осим намјенски дозначених средстава из буџета за измирење обавеза за пензије из 2000. године у износу 24.800.000 КМ, за измирење старих обавеза утрошено је још 30.351.392 КМ, а остварени вишак прихода над расходима износи 16.907.886 КМ. Према наведеном можемо констатовати да у Фонду са 31.12.2007. год. није била обезбијеђена текућа ликвидност.

Закључак:

Извршење финансијског плана приказано у Годишњем извјештају о извршењу буџета не приказује реалну слику извршења, јер сам извјештај не даје могућност приказивања одлива средстава по основу измирења обавеза из ранијег периода, а што је у Фонду присутно у 2007. години.

Препорука:

Податке о измирењу обавеза из ранијег периода, због не прилагођености обрасца Годишњи извјештај о извршењу буџета оваквим ситуацијама, објавити у напоменама уз финансијске извјештаје.

2.5.4. Напомене уз финансијске извјештаје

У напоменама уз финансијске извјештаје код основних средстава нису извршена сва потребна објављивања, а напомене које се односе на акције не дају тачну информацију о номиналној вриједности акција. Потенцијалне обавезе нису процијењене на адекватан начин, па није објављена потенцијална обавеза по тужби за експроприсану парцелу у Бијељини гдје је направљен пословно стамбени објект Фонда у износу од 146.300 КМ.

Закључак:

Напомене уз финансијске извјештаје нису презентоване на систематичан начин и не садрже сва потребна објављивања.

Препорука:

Напомене уз финансијске извјештаје сачинити у складу са чл. 30 и 31. Правилника о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина и градова и фондова и МРС-ЈС 1 Презентација финансијских извјештаја. Процену потенцијалних обавеза за потребе објављивања извршити у складу са МРС-ЈС 19.

2.6. Ванбилансна евиденција

За потребе доношења финансијског плана Фонда успостављена је ванбилансна евиденција гдје су евидентиране репрограмиране обавезе по одлукама Пореске управе и потраживања из стечајне масе од предузећа у стечају.

По чл.162. Закона о пензијском и инвалидском осигурању пензије се усклађују мјесечно према стању средстава у Фонду утврђивањем коефицијента који може бити мањи,

једнак или већи од један у зависности од расположивих средстава. Ради опрезности, за потребе одлучивања Фонд води евиденцију разлика пензија до коефицијента 1.

У ванбилансној евиденцији такође се воде неоткупљени станови, неки судски спорови и друге мање значајне евиденције.

Закључак:

У ванбилансној евиденцији нису приказани неки судски спорови, као што је спор везан за стамбени објекат Фонда у Бијељини у износу од 146.300 КМ.

Препорука:

За потребе објективног извјештавања (резервисања или објављивања) у ванбилансној евиденцији обезбиједити податке о свим судским споровима.

Ревизорски тим:

Нада Трнинић

Недељка Лабовић

Јагода Недимовић